

Lenka Vavříčková. K problematice času absolutního a relativního ve španělštině a češtině

(Oponentský posudek diplomové práce)

Diplomová práce Lenky Vavříčkové má vysokou úroveň: diplomantka výborně uchopila problematiku po stránce metodologické, představila několik vědecky pojatých interpretací a srovnala je mezi sebou, výborně zvládla práci s paralelním korpusem InterCorp i lingvistické pojmy a jim odpovídající terminologii.

Pracuje s literaturou na vědecké úrovni: *Gramática descriptiva de la lengua española*, akademická *Mluvnice češtiny*, v úvahu bere nejnovější mluvnici Španělské královské akademie a česky psanou *Mluvnici současné španělštiny*. Má dobře prostudovanou a promyšlenou i další literaturu k tématu, takže dospěla i k meritorním otázkám, jako je příznakovost a bezpříznakovost španělských minulých časů, jejich absolutní a relativní povaha apod. Z prostudovaných prací dovede vyhmátnout relevantní poznatky uvést je do vzájemného vztahu, všímá si úlohy časových orientátorů, uvažuje i o postupném vzniku kategorie času v indoevropských jazycích a v lidské řeči vůbec.

Charakteristiku jednotlivých časů podává autorka zvlášť ve větě jednoduché, ve větě hlavní a ve větě vedlejší. Názory jiných autorů uvádí bez komentáře, ale úsporně a výstižně. Upozorňuje tak na shody a neshody mezi různými pojetími, důslednější by však bylo, kdyby k nim zaujala jasné osobní stanovisko.

Za cennou považují explicitně rozvedenou metodologii práce s paralelním korpusem; vyhledávací tagové dotazy mohou posloužit jako dobré vodítko každému zájemci.

Formální úprava práce je úhledná, členění obsahu je logické a bibliografické citace jsou velmi svědomitě sestavené. V textu jsou některá nedopatření: *Benaventiste* má být *Benveniste* (14); významem paradigmatu *hube hablado* není bezprostřední přítomnost, nýbrž bezprostřední předminulost (19); počítač nevytiskl některé znaky ve španělských slovech (v poznámkách, v bibliografii a ojedinele i v textu (Závěry).

Pokud jde o obsah, v některých otázkách zastávám principiálně jiné stanovisko, než je to, k němuž se autorka přiklonila. To se týká zejména aspektové povahy paradigmatu *hablé* (37). Mezi španělskými autory tradované přesvědčení, že jde o préteritum aspektově bezpříznakové (*indefinido*), totiž není potvrzeno chováním jazykového materiálu. Paradigma *hablaba* připouští aspektové aktualizace, které toto paradigma stavějí do funkce sekundárního vyjadřovatele TV perfekktivně préteritního (např. v životopisných textech: *Nacía en Madrid, estudiaba en Salamanca y al estallar la Guerra Civil se trasladaba a Barcelona, donde fundaba un círculo de jóvenes literatos*. Něco podobného se v korpusu dříve nebo později jistě objeví, nese-

tkal jsem však se s případem, kdy by paradigma *hablé* sekundárně vyjadřovalo vedle TV perfektivně préteritního i význam imperfektivně préteritní (kurzivní). Mám za to, že u španělských autorů je jeho bezpříznakové pojetí motivováno historicky (řeckým aoristem), u autorů českých pak kromě vlivu španělských postojů také překladem do češtiny. Příčinou překladu nedokonavým préteritem je však prostupnost kategorie vidu s kategorií povahy slovesného děje v tom smyslu, že durativní povaha děje vytváří filtr blokující použití dokonavého tvaru VF. Naproti tomu ve španělštině jsou obě kategorie (aspekt a povaha slovesného děje) výrazově jasně odděleny. Termín pretérito perfecto absoluto by bylo možno interpretovat také tak, že paradigma *hablé* vyjadřuje zařazení perfektivně pojatého préterita do základní vyprávěcí (dějové) linie (co se stalo potom?), zatímco *hablaba* postihuje spíše procesuálně pojaté okolnosti (co se dalo přitom?) Co o tom autorka soudí?

Také perfektivnost participia není stoprocentní (65), třeba ve funkci přívlastku: ve spojení *un problema resuelto, un tiro disparado, un niño abandonado* je participium jistě perfektivní, ale ve spojení *una mujer amada, un defecto tolerado, un libro leído* je imperfektivní nebo alespoň co do perfektivnosti bezpříznakové: 'přečtená kniha', ale také 'čtená kniha' apod., ale abych neargumentoval překladem do češtiny: *un problema resuelto* = 'que ha sido/había sido resuelto' = 'que ahora está resuelto/que entonces estaba resuelto' – perfektivnost :: *una mujer amada* 'que es/era amada (ahora/entonces)' – imperfektivnost.

To, že s diplomantkou je možno diskutovat na této (doktorské) úrovni, je dostatečným svědectvím o kvalitnosti předložené diplomové práce. Je to práce po odborné stránce výborně zvládnutá a naprosto přesvědčivě dokumentující autorčinu lingvistickou erudici a způsobilost k lingvistické práci. Práce by mohla po splnění předepsaných postupů aspirovat na uznání za práci rigorózní.

Plně doporučuji předloženou diplomovou práci k obhajobě.

V Praze dne 10. září 2011

Prof. PhDr. Bohumil Zavadil, CSc.